Q. D. B. V.

EXERCITATIONEM MEDICAM,

De

HEMIPLEGIA,

Conſentiente

GRATIOSO MEDICORUM ORDINE
IN ACADEMIA VITEMBERGENSI,

Et

MODERANTE

VIRO Nobiliſſimo, Ampliſſimo atq; Excellentiſſimo

DN. CHRISTIANO VATER,
Philoſ. & Med. Doctore, Pathol. Prof. Publ.
celeberrimo, Phyſico Provinciali Saxonico, nec non
Academ. Naturae Curioſorum Collega
meritiſſimo,

Domino Patrono, Praeceptore, ac Promotore ſuo, nullo non tempore, & ad cineres usq; perſancte colendo,

Ad Diem   Jun. An. M DCC.

IN MEDICORUM AUDITORIO

Publicae Eruditorum Disqviſitioni exhibebit

A. R.

BALTH. MENO HANNEKENIUS,
Giſſa-Heſſ.

VITEMBERGAE,
Ex Officina CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

OMNI PIETATIS CULTU
DEVENERANDO,
PARENTI SUO
DN.
PHILIPPO LUDOVICO
HANNEKENIO,
Sanct. Theol. Doct. & Profeſſ. Publ.
Conſiſtoriiqve Regii & Electoralis
Aſſeſſori &c.

Salutem & omnia proſpera!

Parens pie devenerande!

QVoniam nullum tempus, nullamqve occaſionem mihi praetermittendam eſſe exiſtimo, qva Tibi, pro innumeris, qvae continuo abs te proficiſcuntur, beneficiis, non darem indicium ac argumentum grati mei animi: ideo & inpraeſenti hoc ipſum negligere religioni omnino mihi duxiſſem, immo pro magno admodum peccato habuiſſem, ingratusqve & injurius fuiſſem in ſingularem tuam, paternamqve benevolentiam. Permitte itaqve, Venerande Parens, ut obſervantiae pleniſſimum publice nunc declarem erga Te affectum, oſtendamqve, qvantam Tibi debeam venerationem. Cumqve ejuscemodi ſpecimina Academica Patronis imprimis, & a quibus omnis felicitas ac fortuna dependet, dicari ac inſcribi ſoleant; Tuo qvoqve nomini, qvi Patronus mihi optimus maximusqve es, cui poſt DEUM O. M. omnia, qvae mihi con-

ceſſa ſunt, debeo, hanc ipſam diſſertationem, ceu grati animi teſſeram, ſacram eſſe volui. Accipe hoc qvalecunqve munuſculum paterno vultu, eoqve, qvo offertur animo, & qvod a meo ingenio habet leve, id favore tuo penſa, meqve tuo benevolentiae ſinu ulterius fove. Immortale Numen, qvod indeſinentibus nullo non tempore defatigabo precibus, Te ſervet ſoſpitem ſalvumqve, ab omnibus liberet incommodis, atqve ad ſeros annos, & Eccleſiae & literariae Reipublicae incolumem conſervet, Vale. Dabam Vitembergae D. Jun. A. O. R. M DCC.

Venerandi Parentis

Obſeqventiſſimus Filius

B. M. Hannekenius.

PRAEFAMEN.

RES omnino ardua, & minus explorata eſt, qvomodo plures adeo morbi per dimidium corporis ſaepius ludant, adeo, ut unicum tantum ejus latus ad perpendiculum affligatur graviter, altero dimidiato corpore plane immuni, & prorſus ſalvo; cum tamen ſangvis & reliqvi ſucci aeqvali conatu & ſine delectu totum corpus, ſingulasqve partes diluvio ſuo rigent, iisqve vitam & vigorem aeqvaliter tribuant. Poteſt qvidem partium diverſarum, & in iis vaſorum circulantium textura a variis admodum cauſis tam internis, qvam externis ſeorſim immutari, ut innoxiis qvidem ſuccis, eorundemqve impulſu aeqvali, eosdem tamen non rite admittant, & transmittant, qvin potius remorando ſolum, aut novi aliqvid ab extra admittendo variam ipſis labem affricent, morbumqve ipſis concilient; qvemadmodum ejusmodi texturam vitioſam ſive formationis vitio, ſive aliunde ab injuriis externis e. g. vulneribus, contuſionibus,

luxationibus, refrigationibus, aliisqve alterationibus extrinſecis factam, omnino motus humorum ibidem turbatur, & in capite hemicraniam, ſpasmum cynicum, paralyſin, aeqve ac in aliis partibus ſeparatis dolores, ſtupores, convulſiones, exulcerationes inducere toto die videmus. Aſt qvomodo frigoris calorisqve ſenſus, immo ſcabies & variolae dimidiatum tantum corporis latus velut ad amuſſim occupare, & diſtingvere perpendiculariter poſſit, cujusmodi exempla Eruditiſſimus *Pechlinus Lib. II. obſ. LIV.* annotavit, exinde nondum aeqve patet. Ita qvoqve licet aeqvalem nervorum in utrumqve latus diviſionem & diſtributionem non ignoremus; ut ex particulari illorum vitio etiam particulares tremores, ſpasmi, & paralyſes contingere qveant; tamen qvando totius corporis latus ad perpendiculum, a capite ad calcem, Epilepſia, vel Hemiplegia afficitur, cujusmodi Aegrum, cujus membra omnia, caput, oculi, lingva, brachia, pedes, immo teſticuli dimidio ſui, eoqve ad libellam ſumto obriguerunt, ſenſu motuqve deſtituta, non ſolum a Cl. Pechlino l. c. allatum, ſed ab Excell. Praeſide non ita pridem curatum eſſe novi; id ſane ulteriori disqviſitione dignum eſſe judico, eaqve ratio eſt, qvare Affectum hunc graviſſimum ſpeciminis Academici loco pro ingenii viribus penitius disqvirere mecum conſtitui. Faxit, qvi nutu ſuo poteſt, ut in ipſius gloriam, langventiumqve ſalutem ſuccedat.

THES.

THES. I.

MAgna qvidem adhuc ſenſuum ſunt myſteria, & ſenſibus ipſis non raro fallimur, nihilo tamen ſecius ſeculi noſtri felicitate, ſummaqve ſcrutantium induſtria eo tandem pervenimus, ut remotis jam facultatibus, aliisqve terminis nihil ſignificantibus, potius clariſſime videamus, qvod omnis ſenſatio in homine nihil aliud ſit, qvam certus motus ſpiritus, vel ſucci animalis elaſtici, intra organa ſenſoria ab objectis corporeis tangentibus impreſſus, indeqve per eadem organa ad cerebrum usqve traductus, ibidemqve demum ab anima humana perceptus, ut adeo ad veram ſenſationem tria potiſſimum reqvirantur: Attactus nimirum, ſeu impulſus Organi ſenſorii, a corporibus ſenſibilibus, i. e. craſſioribus & ad movenda organa iſta aptis. Nulla enim, niſi corporum, datur ſenſatio, neqve etiam ulla corpora aliter, qvam ſolo attactu agere qveunt. Et qvoniam organa iſta ſenſoria accuratiori anatome ita diſpoſita eſſe novimus, ut ubicunqve ab objectis corporeis attinguntur, illorum qvoqve nervi, & in his ſuccus ſpirituoſus, ſeu ſpiritus animales incluſi moveantur, fieri aliter non poteſt, qvam ut motus iſte per eosdem nervos, & mediante iſto ſpiritu ad cerebri meditullium, unde illi oriuntur, continuetur, & propagetur, immo ibidem qvoqve reflectatur & repetatur; unde demum mens humana ad percipiendum illud objectum excitatur, in qva etiam perceptione & cognitione vera & per-

perfecta ſenſationis ratio conſiſtit, & citra qvam, ſi eſſet, nihil niſi merum laborem haberet. Sentire nihil aliud eſt, qvam agere & cognoſcere iſtas motiones, qvae a rebus ſenſibilibus Organis ſunt impreſſae; Et nemo vere ſentit, niſi ſe ſentire ſentiat, de qvibus prolixius *vid. Excell. Dn. Praeſidis Phyſiol. de Senſibus. Cap. IV.*

THES. II.

Rationibus pariter ac experimentis jam ratum, confirmatumqve habemus motiones animales qvascunqve nulla alia ratione fieri, qvam qvando fibrae partium movendarum, exqviſitiſſima mechanica contextae, per vices a ſucco eodem ſpirituoſo, & elaſtico, e cerebro per nervos plus minus influente, vel premente, modo inflantur, modo relaxantur, conſeqventer extremitates earum verſus medium, ſeu centrum ſuum modo contrahuntur, modo extenduntur rurſus; utpote in qvo fundamentum omnis motionis reperitur. Hinc enim omnes partes motioni animali deſtinatas, membranas nempe & muſculos, e congerie fibrarum tubuloſarum, ad ejuscemodi inflationes & extenſiones aptiſſimarum, conſtare deprehendimus: Hinc etiam tubuli & veſiculae iſtae flaccidae ſemper, & lateribus ſuis connivere videntur, qvando muſculi otiantur; diſtenduntur vero, & inſigniter rigeſcunt, ut figuram fere ovalem, annulis catenae ſimilem acqvirant, qvando operantur & contrahuntur. De qvibus rurſus plura habentur apud *Excell. Dn. Praeſidem l. c. de Motibus Animalibus. Bohn. Circul. Anatom.*

tom. Vieuſſens Neurographia Univerſal. Craan de Homine. Alph. Borell. de Motu Animali, &c.

THES. III.

Atqve haec affinitas motionum, ſenſuumqve animalium etiam in cauſa eſt, qvod utriqve communiter conjunctim laedantur, ſive depraventur in convulſionibus, contracturis, doloribus; ſive imminuantur, vel aboleantur prorſus in ſtupore, paralyſi, hemiplegia, vel apoplexia: De Hemiplegia hac vice, erimus ſolliciti, qvae nihil aliud eſt, *qvam ſenſus motusqve animalis in univerſi corporis, a capite ad calcem usq; dimidiato latere abolitio, a ſucci animalis in nervos iſtius lateris, horumqve propagines influxu inhibito dependens.*

THES. IV.

Idem eſt, ac ſi dixeris Apoplexiam, ſed in dimidio tantum corpore, vel alterutro corporis latere, qvam alii qvoqve ſemiſiderationem & παραπληγίαν, ἀπὸ τῆς πληγῆς, vel τῆς πλήξεως apellitant, a ſubitanea & improviſa omnium ſenſuum & motionum animalium in univerſo corpore dimidiato ablatione, qva, veluti a ſideribus & fulmine tacti, aegri ſenſu motuqve, eo, qvo tanguntur latere, privantur. De qvibus *videſis Johan. Anton. van der Linden in Hippocrat. de Victu Acut. Text. XXXVIII.* Qvamvis alii ex Veteribus iterum in his diſcrimen faciant, illam ad particularem, hanc vero totalem apoplexiam referentes, notante *Galeno L. 3. Prorrhet. 4. 26 & alibi;* ſufficit tamen, qvod hic aeqve ac in Apoplexia ipſa motiones & ſenſationes animales non imminuantur ſolum, ſed in totum inhibe-

hibeantur & aboleantur, tamen in unico tantum corporis latere, qvo ipſo ab aliis analogis affectibus facile dignoſcitur.

THES. V.

Ex eo nimirum dignoſcitur, qvando unicum & dimidiatum corporis latus a capite ad calcem & ad perpendiculum omni ſenſu, non tactu ſolum, ſed etiam viſu, auditu, guſtu, & olfactu deſtituitur, adeo, ut oculus iſtius lateris imminuatur, concidat, nihilqve videat; auris ab ea parte non audiat, neqve naſus olfaciat, aut lingua guſtet. Membra inſuper ſingula caput, oculi, lingva, brachia; jam etiam infra coles & pedes dimidio ſui, eoqve exacte, & ad libellam ſumto, obrigeſcunt, motu & calore vitali ex parte deſtituta. Interdum etiam apoplexiae ſigna, nempe vertigo, capitis gravitas, ſomnolentia, tremor & difficultas ſenſus motusqve illarum antecedunt partium. Neqve tamen opus eſt, ut abolitio motionum iſtarum ſubito ſemper, qvin etiam gradatim ingruat; ſaepe licet nullis aeqve ac apoplexia indiciis ſe prodat, qvandoqvidem ſubitaneae qvoqve cerebri, nervorumqve laeſiones huic malo fabricando ſufficiunt, uti e cauſarum ſerie poſtmodum patebit.

THES. VI.

Hisqve ipſis nihiloſecius ab omnibus aliis analogis & affinibus morbis facili negotio diſcernitur: Eqvidem in Apoplexia perfecta, uti notum, partes omnes utriusqve lateris, etiam capitis partibus non exceptis, ſenſu motuqve privantur: Paralyſis vero

tantum

tantum partes qvasdam occupat, neqve utrumq; ſemper tollit, ſed integro adhuc ſenſu tactus, ſaepe motum tantum animalem, & verſa vice, ſalvo motu, ſenſum potius aufert: Quemadmodum Paraplegia noſtro potiſſimum judicio dicenda, qvando in una, alterave corporis parte ſenſus motusqve penitus deſtruuntur, & ceſſant.

THES. VII.

Sed mirum profecto eſt, qvomodo fieri poſſit, qvod univerſi corporis medietas, cujus tamen omnes utriusqve lateris partes, non aeqvali ſolum humorum commercio, ſed etiam tota ſubſtantia, vicinitate & connexione intime conſentiunt, ſenſu & motu privetur; altera vero medietas utrumqve praeſtet. Cujus tamen juſtae proportionis ratio nemini, niſi ex anatomia intelligenti conſtabit, aeqvalem ubivis nervorum diviſionem, & a cerebro, medullaqve ſpinali in utrumqve corporis latus diſtributionem reperiri, ut adeo alterius, & dimidiatae partis vitio, ſuccus ille ſpirituoſus & elaſticus, a cerebro ad omnes corporis partes aeqvali rivulo, ſenſibus ac motibus iſtis deſtinatus, ſufficienter influere neqveat. Qvemadmodum enim primarium, & praecipuum ſenſorium cerebrum erat, qvando ſpiritus animalis nervis, organisqve ſenſoriis qvibuſcunqve incluſus ab objectis commovetur, impellitur, idemqve impulſus, per eosdem nervos ad cerebri meditullium, unde omnes oriuntur, continuatur, & propagatur, ex qvo deinde mens noſtra ibidem, tamqvam in ſolio ſuo reſidens, ad percipiendas iſtas motiones, ab obje-

ctis inductas, excitatur. Et motus qvoqve animales peraguntur omnes, quatenus ſangvis, continuo circulari impetu per cerebrum trajectus, ſuccum iſtum ſubtiliorem, ac elaſticum in nervorum tubulos, ibidem oriundos, conſeqventer in omnes fibras, veſiculasqve muſculorum membranarumqve, impellit, ipſeqve ſuccus aereus & elaſticus tubulis iſtis incluſus, vi conatus expandendi, organa iſta motoria continuo premit, diſtendit, & ad motiones qvascunqve diſponit; Ita qvoqve ſedem laeſionum harum, & in ſpecie hemiplegiae primariam non niſi in cerebro ac cerebello, a quo nimirum principuum ſenſuum motionumqve omnium emanat, qvaerendam eſſe, ultro liqvet; tamen in qvanam ejus parte potiſſima mali cauſa haereat, non aeqve facile determinare licet, unde etiam fit, qvod Medicorum alii cum Hippocrate atqve Galeno cerebri ventriculos, alii clauſtrum ejus ſolum interius, calloſum nimirum corpus, nervorumqve thalamum; alii medulloſam ejus ſubſtantiam potius; alii rurſus medullae potius ſpinalis principium; qvidam etiam arterias carotides internas, ejusqve plexus interiores ſubjectum praecipuum conſtituant.

THES. VIII.

Verum enim vero qvi cerebri, ac cerebelli compagem univerſam nonniſi e congerie, & contextu exiliſſimorum tubulorum nerveorum conſtare cognovit, ubi fibrae nerveae omnes e centro & baſi ipſius cerebri, tanqvam ex trunco & caudice arboris egreſſae, & per univerſam cerebri, cerebelliqve

com-

compagem diſtributae, non ſolum omnem medullarem eorum conſtituunt ſubſtantiam, ſed etiam ſecundum ſinus & ventriculos flectuntur, in via uniuntur, & variis modis conjunguntur, donec demum laciniatis fimbriis corticem verſus ad arteriarum extremitates, veluti totidem canaliculi nervei, deſinunt, ut ſuccum, ab arteriolis ibidem mirifice contortis & complicatis jugi impetu ſecretum, immediate hauriant, & in nervos continuatos derivent; Ille etiam facile judicabit, ſedem, uti apoplexiae totalis & perfactae primariam, non praeciſe in una, ſed tota cerebri cerebelliqve medulloſa parte; ſic qvoqve hemiplegiae noſtrae in alterutro ejus latere qvaerendam eſſe, ita tamen, ut canaliculi iſti nervei modo in principio, & ipſa cerebri cortice, modo in medulla, vel etiam in baſi ejus, ubi demum in faſciculos, nervosqve formales coëunt, magis afficiantur; uti e cauſarum ſerie paulo poſt conſtabit.

THES. IX.

Qvoniam tamen hemiplegia hoc ſpeciale habet, qvod unico tantum corporis lateri, eiqve integro, a capite ad calcaneum usqve ſenſum motumqve adimat, altero dimidio prorſus illaeſo ac ſalvo; ideoqve etiam in eadem non utriusqve, ſed unius tantum lateris nervos affici ratio ipſa ſvadet, Sciendum igitur hic rurſus ex anatome, fibras qvidem cerebri medullares a peripheria corticali baſin verſus in faſciculos, & in unicum tantum truncum, qvem ſpinalem medullam, aut potius cerebrum ipſum prolongatum non incommode appellant Anatomici, coire; Eadem tamen lege, ut

 fibrae

fibrae ab eadem medulla per totam longitudinem ad ejus latera in tot nervorum paria excurrant, & non geminis ſolum, ſed ſingulis corporis partibus gemini qvoqve nervi, pro ſenſu motuqve exercendo abſolute neceſſarii, tribuantur. Ideo duplicem nervum opticum, oculorum motorium, auditorium, olfactorium, guſtatorium, lingvae motorium, & ſic in reliqvis univerſi corporis partibus deprehendimus, procul dubio, ut alter alteri adjumento ſit; qvemadmodum qvoqve in geminis partibus qvaelibet alterius vices pro neceſſitate ſubire debet.

THES. X.

Sed notatu adhuc dignum, nervos cujuscunqve lateris origines ſuas alterutro etiam cerebri, cerebelliqve hemiſphaerio debere, & qvod praecipuum, fibras e dextro cerebri hemiſphaerio oriundas, circa baſin in ſiniſtri lateris nervos, & verſa vice, e ſiniſtro hemiſphaerio ortas, in nervos dextri abire, ita qvidem, ut licet fibroſi iſti & medullares cerebri tractus invia vario modo inter ſe uniantur ac implicentur, circa truncum tamen ſe invicem interſecent, & ſic e dextro hemiſphaerio orti, nervos ſiniſtri lateris, & contra, e ſiniſtro dextri lateris nervos conſtituant. Id qvod jam tum *Caſſius*, *Aretaeus*, *Proſper. Martianus*, *Caeſalpinus*, & poſt eos plures animadverterunt Recentiores; unde accuratiſſimus cerebri nervorumqve ſcrutator *Vieuſſens Neurographiae univerſ. L.I. C.XIX. p.m. 220.* Spiritum, inqvit, omnem animalem in cortice cerebri ſtricte ſumti productum partim ad ovale centrum, & partim ad tractus medullares transverſos &

non-

nonnihil obliqvos deferri neceſſum eſt; cum medullares omnes, qvas ſubit, fibrillae partim in praedictum ovale centrum, & partim in tractus medullares transverſos & nonnihil obliquos deſinant. Et celeberrimus Anatomicus *Fredericus Ruyſchius Epiſtol. Anatom. Problem. de Cerebri Subſtantia p. 25.* Reperi, ait, tractus medullares exteriores caudicis ſpinalis medullae transverſim eſſe ſitos, (ſicuti in corpore globoſo innuit Cl. Vieuſſens) ſub eo vero denſiſſima ſerie repunt recti, ſecundum ejusdem longitudinem exporrecti, ita ut tractus medullares exteriores cruciatim interſecent tractus medullares transverſi. In diſſectione vero vulgari hae fibrae, ſeu tractus medullares transverſi nemini occurrent, ea propter etiam in Anatomicorum figuris haut reperies, an vero ita per totam ſpinalem medullam continuent, nec ne, nondum ſatis exploratum habeo.

THES. XI.

Atqve in hac demum nervorum ſtructura omne fundamentum qvaerendum eſſe exiſtimo, qvare in gravioribus cerebri laeſionibus oppoſiti & ſani lateris partes inferiores potius convulſionibus, paralyſi, vel etiam hemiplegia in ſpecie tententur, uti e ſeqventibus pluribus exemplis patebit. Qvamvis etiam in uno eodemqve latere laeſo eadem ſymptomata producantur, qvando, qvod antea monuimus, ſpirituum in nervos influxus non in eorum principio ſolum, ſed tramitibus etiam obſtructis, compreſſis, vel ruptis impediri poteſt; qvemadmodum canales qvicunqve in medio aeqve, ac in principio obſtructi, ulteriorem liqvorum

qvorum contentorum tranſitum nullo modo permittunt.

THES. XII.

Cauſa namqve proxima uti apoplexiae, ita qvoqve hemiplegiae nulla alia eſt, qvam ſucci animalis ſpirituoſi in nervos iſtius lateris influxus ac emanatio prorſus inhibita atqve ſufflaminata, aut ſaltem adeo imminuta, & intercepta, ut ſpiritus iſte motibus ſenſibusqve amplius peragendis ſufficere nullo modo qveat: Soli enim liqvidi nervei influxui motus omnes ſenſusqve deberi, jam ſupra notavimus, unde eodem ſolo ablato, easdem qvoqve functiones immediate, & ſemper aboleri neceſſe eſt: Sic, poſita cauſa proxima, & immediata, ponitur, eaqve ſublata, tollitur effectus.

THES. XIII.

Sed interceptionis ac inhibitionis illius nimis multae reperiuntur cauſae, qvas omnes, ut in compendio videamus, diſtinguere licebit in internas, & externas, easqve in proximiores, remotiores & remotiſſimas: Ex internis modo humores ſolum, modo fibrarum pori tubuliqve magis, aut nervi ipſi, modo utriqve ſimul in culpa ſunt. Faciunt igitur huc prae caeteris vitia ipſius ſeri, aut lymphae intra cerebrum, ex arteriolarum oſculis immediate in nervorum tubulos transcolandae. Latex namqve ille, uti conſtat, puriſſimus, ſubtiliſſimus, & fluidiſſimus eſſe debebat, qvi tamen ſi nimia viſciditate, craſſitie, impuritate, auſteritate, aut ſola copia peccat, non

poteſt,

poteſt, qvin exiliſſimos alias tubulos poruloſqve iſtos obſtruat, conſtringat, atqve inundet, adeoqve ſui ipſius intercludat aditum atqve influxum. Hinc ſane apoplexia, hemiplexia, & paralyſes ſenibus, phlegmaticis atqve cacheॠticis maxime deprehenduntur familiares. Et ex his demortuorum capita, ſi aperiantur, cerebrum ſaepiſſime nimio glutinoſo ac impuro latice refertum reperitur, uti videre licet ap. *Marcell. Donat. L. 2. Hiſtor. Med. Mirabil. Horſtium Obſerv. Anatom. Schenkium Obſerv. & Bonetum Sepulchret.*

THES. XIV.

Idem malum inducit ſaepius ipſe ſanguis, ſive in canalibus ſuis intra cerebrum adhuc reſtitans, ſive plane eorum limites tranſiens, indeqve non ſeceſſum & ſecretionem ſolum liqvidi nervei neceſſario impediens, ſed etiam nervorum origenes ac tramites, in qvacunqve cerebri parte haerentes, comprimens & obſtruens. Ideo toties a ſangvine intra cerebrum effuſo, aut ſolum in circuitu ſuo ibidem impedito, uti fit in ſugillationibus, vel inflammationibus cerebri, apoplexias, multo magis hemiplegias oriri obſervantur, & poſt mortem oculari inſpectione in cadaveribus cognoſcuntur, de qvibus exempla conſignarunt *Wepferus Hiſt. Apopl. Tom. 1. 2. & 3. Schenkius Obſ. Med. L. 1. Foreſtus de Cerebri Morbis. Fernelius L. 2. de Abditis Rerum Cauſis. Cap. 15. Plater. L. 1. Obſ. Schneider. de Graviſſ. Cap. Morb. L. 2. Tulpius L. 1. C. 7. Borell. C. 2. Obſ. 34. Chifflet. Obſ. IV. & ſeq. Bonet. in Sepulchreto. &c.* In ſpecie *Wepferus l. c. Hiſt. 2.* mulieris cujusdam meminit, totius ſiniſtri lateris hemiplegia primum, deinde totali apo-

plexia correptae, in cujus aperto cranio nulla prorſus alia cauſa, quam ſanguis in dextro cerebri hemiſphaerio repertus.

THES. XV.

Immo etiam abſceſſus & ulcera intra cerebrum, vel meninges ſolum, eodem modo ſecretionem ſucci nervei non raro intercipiunt, nervorumqve tubulos, & tramites erodunt & deſtruunt, ut nullus per eosdem liqvidi tranſitus ibidem concedi amplius poſſit. Ita miles XXVII. annorum apud *Scultetum Obſ. Chirurg. XIX.* in poſteriore capitis parte ſauciatus cum laeſione occipitis XX. a vulneratione die totius dextri lateris paralyſi ſeu hemiplexia corripiebatur, & die XXIII. demum fatis cedebat, in cujus aperti cerebri latere ſiniſtro abſceſſus magnus proprio folliculo circumſeptus reperiebatur, ex qvo pus foetidum magna effluxit qvantitate, in vicinis autem partibus, dextro imprimis hemiſphaerio, nullum vel inflammationis, vel corruptionis ſignum, praeter ſiniſtrum cerebri ventriculum aliqvantulum compreſſum, dextrum vero minime depreſſum, ſed aqva limpida potius diſtentum, apparebat. Pariter in cadavere famulae XXIII. annos natae, qvae ab onere graviſſimo capiti impoſito rupturam aliqvam manifeſte intra cranium perceperat, indeqve ſeptimo demum circiter menſe, poſt perceptam ruptionem & fragorem ſub onere, ſenſu motuqve qvoad totum ſiniſtrum latus privata, cerebri portionem dextram potiſſimum turbido ſero perfuſam, & in ea inſuper abſceſſum, ovi gallinacei magnitudinem aeqvantem, invenit *Bonetus*;

uti

uti teſtatur *Anatom. Pract. L. 1. Sect. XV. Obſ. IV.* Ibidem qvoqve Obſ. XXVI. meminit Pueri, qvi ex vulnere in oſſis frontis ſiniſtra parte XL. die in alterius lateris reſolutionem incidit, tertiaque poſt mortuus cerebrum exhibuit ulceratum, & cancro, ut ipſe loqvitur, affectum: Et alius adhuc, cui ex ſiniſtra & ſuperiore capitis parte laeſa univerſum latus dextrum reſolutum, poſt mortem meninx ſiniſtra parte livens, cum ſubſtrata cerebri parte ſphacelo correpta, genuinam hemiplegiae cauſam manifeſtavit. Qvemadmodum etiam in illo, qvi apud *Foreſtum Lib. X. Cap. XI.* ex lethargo dextri lateris hemiplexiam contraxerat, cerebellum putridum plane viſum fuit.

THES. XVI.

Neqve dubium eſt qvin etiam a ſpirituum animalium, vel qvod idem eſt, liqvidi ſpirituoſi & elaſtici nervorum inopia ac defectu, abſumptione vel diſſipatione idem malum noſtrum oriatur ſaepius, ea tamen non ſola & nuda, ſed cum vitio reliqvorum humorum vaſorumqve conjuncta; alias enim iſtorum ἔκλυσιν, lipothymiam & ſyncopen potius induceret. Ita omnino toto experimur die, qvod valetudinarii diuturnis confecti morbis, ſenes decrepiti, & ſimiles, in qvibus, ob caloris nativi defectum, viſcerumqve omnium tonum debilitatum & flaccidum, digeſtiones nimis langvent, & fere deficiunt, ad paralyſes, hemiplexias, immo apoplexias admodum proclives ſint, uti ſeqventes cauſae remotiores illuſtrabunt.

THES. XVII.

Multo magis vero cerebri, vaſorumqve ipſius vitio, & culpa etiam ſola fieri poteſt, qvod ſucci & ſpiritus animales, alias naturaliter ſatis, & bene conſtituti tranſitum motumqve in iis legitimum ac debitum invenire neqveant, ſive vitium iſtud a formationis errore, ſive etiam injuriis externis, cerebri commotione, & ſubſidentia ab ictu, lapſu, ſono fortiori, aliisqve, licet absqve humorum egreſſu, vel alio pendeat, uti contingit iis, qvi alias ſani ex ejuscemodi injuriis ſaepe apoplexia corripiuntur, ac moriuntur, in qvorum tamen cerebro nulla vaſorum ruptio, nulla humorum extravaſatio, aut aliud vitium deprehenditur, de qvibus exempla videantur, apud *Wepferum*, *Bonetum Anatom. Pract.* & alios.

THES. XVIII.

Atqve adeo ex his, plures alias cauſas huc quoque facere, liqvet, qvaecunqve modis hactenus dictis cerebro ejusdemqve nervis, aut horum ſucco, aut utriqve vim tantum inferre, eoqve ipſo ſpirituum in organa ſenſoria motoriaqve influxum intercipere apta nata ſunt, ſive ſint e rebus naturalibus, non naturalibus, aut praeternaturalibus. Ita e naturalibus imprimis temperamentum, ut vocant, phlegmaticum, ſeu ſeroſum magis ac frigidum cerebro nervisqve minus favet, propterea qvod ſerum excedens ipſorum poros inundat, fibras & latera nimium laxat, partes qvoqve ſpirituoſas & elaſticas obruit, atqve confundit: Amant ſpiritus ſiccitatem & caliditatem magis, ut

vim

vim impellendi, dilatandi ac conſtringendi eo melius exercere qveant. Immo etiam homines εὐσαρκοι, ſeu plethorici ſubinde hemiplegia, vel apoplexia ex levi etiam cauſa, ira e. g. vel alia corripiuntur, eo qvod ſangvis in his vaſorum limites intra cerebrum facile egrediatur, aut ſolum replendo ac diſtendendo nimium vaſa ſua, nervorumqve initia ſimul premat ac obſtruat. Notabilia de his exempla habent *Timaeus L.6. C.2. Obſ. Thom. Bartholinus C.2. Epiſtol.2. Foreſtus L.10. Obſ.70.* Aetas vero ſenilis teſte jam *Hippocrate* noſtro *III. Aphor.31. & VI. Aphor.57.* apoplexiae ferax eſt, eaqve propterea inter morbos ſenum ibidem refertur, qvoniam hac aetate, ex nativi caloris defectu, digeſtiones omnes, imprimis animales langveſcunt, viſcerum vaſorumqve tonus flacceſcit, indeqve ſerum balſamicum ſpirituoſum deficit, ex adverſo vero crudum abundat.

THES. XIX.

Ex non naturalibus vero huc pertinent aer humidus & frigidus, autumnalis, hyemalis, aqvilonaris, & occidentalis, qvi non obſtruendo ſolum corporum poros, ſed & humores condenſando ac coagulando, circulum & tranſpirationem eorum impediendo malo huic fores aperit. Teſte jam *Hippocrate III. Aphor. 16. & 23* & confirmante *Hollerio in Hippocr. Commentar. p.712. Foreſt. L.10. Obſ.70. Zacut. Luſitan. L.III. Med. Princ. Hiſtor. p 565.* Ex ſola capitis refrigeratione ſubitanea, a capitis lotione, puellam apoplexia correptam, qvae poſtea in lateris ſiniſtri hemiplegiam deſiit, meminit *Amatus Luſitanus Cent.I. Cur.36.* Qvamvis etiam aer fervidus nimis ac aeſtuans ſangvinis

motum nimium augendo, indeqve ejus egreſſum, vel ſolum nimiam reſolutionem inducendo huc facere qveat, de qvo notabile exemplum habet *Schenck. L. 1. Obſerv 1. de Apopl.* Eodem modo nocent alimenta nimis frigida, cruda, viſcoſa, acida, itemqve nimis calida, fermentabilia, aut nimia quantitate, tempore & modo indecenti ingeſta; unde ebrioſi toties apoplexia, vel ad minimum paralyſi corripiuntur, uti videre licet apud *Fonſecam L. II. Conſ. 89. Foreſt. L. 10. Obſ. 69.* qvin & poſt immoderatum vini potum apoplexiam primum ortam, ſed non ita multo poſt in hemiplegiam lingvae & dextri lateris deſinentem obſervavit *Piſo de Seroſa Colluvie p. 88.* Et *Henricus ab Heer Obſ. 18.* non immerito accuſat ſeptentrionales, qvod gulae & commeſſationibus nimium indulgeant, & inde apoplexiis corripiantur. Sic ſomnus immodicus diurnus, & qvies nimia hic nocent, humorum motum ac tranſpirationem inhibendo, indeqve cruditates cumulando, & digeſtiones ſecretionesqve naturales intercipiendo; qvam in rem Paſtorem qvendam *Wepfer. l. c.* allegat, qvi a prandio ſomno nimium indulgens tandem apoplecticus concidit. Qvo ipſo tamen nec motiones, aut vigilae immoderatae commendantur, utpote qvibus non minus ſpiritus imprimis animales abſumuntur valde, diſſipantur, digeſtiones turbantur, & ſic multis modis malo noſtro anſa praebetur: Idem praeſtant nimiae curae, aliaqve animi pathemata graviora; unde ab ira potiſſimum & terrore varias apoplexiae ſpecies ortas videre licet apud *Foreſt. L. c. Obſ. 70. & L. 19. Obſ. 75. Hildan. C. 6.*

Obſ.

Obſ. 12. Ex nimio gaudio, *Hoffman. Inſtit. Medicar. C.* 27. 1. Conſpirant hic nimiae, & intermiſſae plane evacuationes ſvetae; illae, qvod ſuccum praecipuum balſamicum & ſpirituoſum ſimul ſubtrahant, totumqve corpus enervent, hae vero impuritates accumulent, eaeqve efficiant, ut alibi in corpore, imprimis cerebro, ſubtilioribus prae caeteris viſceribus, vaſculis & porulis, texturaqve teneriori & molliori praedito, decumbant, ſtagnent, aut erumpant: Ideo a nimia venere apoplexiam ortam annotarunt *Platerus L. 1. Prax. Henricus ab Heer Obſ. 9. & 18. Bonet. Medic. Sept. P. I. p. 165.* Ex ſuppreſſa narium & uteri haemorrhagia *Hildan. C 3. Obſ. 11. & 12. Fontan. L. 1. Curat. & Reſponſ. p. 25.*

THES. XX.

Sed reſtant adhuc plures res praeternaturales, morbi ſcilicet, & cauſae morbificae variae ſymbolum ſuum huc conferentes. Sic apoplexiae totalis aeqve ac partialis a cerebri commotione, ictu, lapſu, vulneribus, & inde ſangvinis vel ſeri in cerebro extravaſatione, coagulatione, exulceratione oriundae mentionem jam antea fecimus: De cœtero etiam notum eſt, qvod ſoporoſi affectus, carus, coma & lethargus ſaepius, uti in totalem apoplexiam, ita qvoqve partialem tranſeant; cauſa nimirum intimius nervorum tubulos ingrediente, obſtruente, omnemqve ſucci nervoſi tranſitum inhibente. Talem hemiplegiam dextri lateris ex lethargo ortam annotavit *Foreſtus l. c.* Pariter Epilepſia tandem in paralyſin & apoplexiam deſinit, qvando nerveus cerebri ſuccus

tandem penitus vappeſcit, tonus fibrarum ipſarum flacceſcit, nervorumqve pori penitus concidunt. Deinde a ſcabie, ſerpigine, variolis, aliisqve ulceribus intempeſtive occluſis, minusqve recte curatis ejuscemodi mala non raro oriuntur, propterea qvod ichor in ſangvine exuperans, nec ibidem amplius exitum inveniens, occaſione qvacunqve data, intra cerebrum decumbit. A fumis & mercurialibus medicamentis & ſimilibus, qvando inducuntur, tunc ſeri colliqvatio ac reſolutio potiſſimum accuſanda; qvemadmodum ex adverſo vaporoſa narcotica coagulando potius, inviſcando, porosqve cerebri replendo eundem effectum producunt; uti etiam fit a carbonum & nicotianae fumo largius hauſto, de qvo exempla habent *Barbettus Prax. L. 1. C. 1. & Deckerus Commentar. p. m. 30.* Duos, inqvit hic, vidi inter nicotianae uſum factos apoplecticos qvi errhinis vix excitari poterant; in utroqve etiam Venae ſectio fuit celebrata, qvia illorum pulſus vix ac ne vix qvidem obſervabatur; unde concluſi ſangvinem vix circulari aut moveri. Poſt venae ſectionem vero major & major reddebatur pulſus, unde uterqve paraplegia jam laborat. *Hagendornius Cent. I. Hiſtor. XXVIII.* ex uſu repellentium in podagra hemiplegiam ortam obſervavit, qvam tamen remotis iſtis refrigerantibus medicamentis, & e contrario nervinis reſolventibus applicatis ex tempore curavit. Unde manifeſte liqvet ſcorbuticum ſerum, ob denegatam in pedibus tranſpirationem magis condenſatum, cerebrum verſus decubuiſſe, qvae dubio procul etiam ratio fuit, qvando in Illuſtriſſimae

Per-

Perſonae filio duorum annorum ex diſuria, & iſchuria in altero latere epilepſia, altero hemiplegia fiebat, referente *Boneto in Medicin. Septentr. P. II. ex Ephemerid.*

THES. XXI.

Hisqve omnibus jam praeſuppoſitis cuivis facile conſtabit, qvot, qvamqve variis modis etiam hemiplegia ipſa inter ſe differat; modo ratione ſubjectorum radicalium, modo cauſarum, graduum, complicationum cum aliis ſymptomatibus, aliarumqve circumſtantiarum; unde omnino alia vera & perfecta, alia adhuc imperfecta, vel ſpuria, ſimplex vel complicata, in alterutro latere totalis, vel partialis exiſtit; eaqve rurſus a cauſis tam variis internis, vel externis magis, iisqve modo cum obſtructione, compreſſione, vel omnimoda tramitum nervearum in cerebro deſtructione, ſive in primis principiis, corticali nimirum cerebri parte, ſive in progreſſu potius & medullari cerebri ſubſtantia, aut in ipſius baſi, circa nervorum concurſus, factis: Qvae omnia accuratiſſime ſane obſervanda ſunt & pernoſcenda a Medico, ut qvid boni malive ſperari, qvibusq; remediis cuivis laedenti obviam iri poſſit, ipſi pateſcat.

THES. XXII.

Namqve pro ſubjectorum, cauſarum, complicationum, aliarumqve circumſtantiarum varietate, gravitate & levitate prognoſin qvoqve formare decet Medicum: Prognoſis non temere, ſed juxta *Hippocratis* conſilium *Prorrhet. Sect. III. T. V.* inſtituta, pruden-

ter agit, & non niſi ponderatis omnibus circumſtantiis, cauſis, ſubjectis, aegri ac morbi viribus qvicqvam de ſalutis ac mortis ſignis pronunciat. Subductis vero rationibus iſtis judicium eſt in promtu, hemiplegiam qvo & gravior, perfecta, & univerſalis magis eſt, eo qvoqve curatu difficiliorem eſſe, & contra: Ita curatu difficiliorem, aut incurabilem prorſus pronunciamus hemiplegiam univerſalem ac perfectam, inveteratam & altas jam agentem radices, a cauſis per ſe gravioribus, aut incurabilibus e.c. Apoplexia, lethargo, caro, commotionibus, vulneribus, aliisqve gravioribus cerebri laeſionibus, a morbis item chronicis, cachexiis totalibus oriundam. Res pariter male ſe habet, ubi partes hemiplegia tactae jam contabeſcere incipiunt, aliaqve gravia ſuſpectaqve ſymptomata, lipothymiae, convulſiones in partibus reliqvis, ſtupiditas, memoriaeqve defectus, extremorum refrigeratio &c. ſuperincidunt. Ex adverſo vero melius ſperare licet, ſi malum recens, minusqve perfectum, homines juniores, aut conſiſtentis aetatis a cauſis levioribus internis, vel externis e.g. cerebri commotione, extrinſeca refrigeratione, luxatione, catarrhis & ſimilibus oritur, & caetera qvoqve fuerint paria. Sic febris tremorve ſupervenientes pro ſalutari habentur ſigno, ſi plura ſigna bona conſpirant; exinde enim morbificam cauſam cum ſangvine moveri, & ſucci in nervos influxum redire concluditur.

THES. XXIII.

Ita qvod ad eventus tempus attinet, ſciendum, hemi-

hemiplegiam qvidem morbum eſſe graviſſimum & periculoſum, per ſe tamen minus acutum, ſed chronicum, nec prima, bima, trima die, vel ſeptimana, ut JCtorum phraſi utar, terminari, ſed per plures menſes, immo annos durare, imprimis ſi ab antecedente ſoporoſo affectu, lethargo, caro, vel apoplexia oriatur; Ibi enim gravior cerebri nervorumqve laeſio, ex humorum inundatione & inviſcatione, aliisqve vehementioribus cauſis praeſumitur, citius vero a levioribus cauſis, in ſubjectis robuſtioribus, inductam curari poſſe, qvilibet intelliget, & per ſe patet.

THES. XXIV.

Qvod ſi de eventus modis judicandum; ſcire intereſt eosdem rurſum pro cauſarum, ſubjectorum, aliarumqve circumſtantiarum diverſitate oppido variare: Solvitur qvidem in genere & ſalutariter ſufficientibus cauſae morbificae evacuationibus e.g. Diarrhaea, diuriſi, vel etiam critico ptyaliſmo, qvando ſcilicet a phlegmatis copia, & copioſo ejus ſeceſſu oritur: per haemorhagias vero narium, ani, vel uteri, qvando aut copia, aut ſtagnatio, aut eruptio in culpa. Ita interdum fit, qvod natura ſcorbuticas acido-ſalſas impuritates, mali hujus auctores, per cutis exanthemata ac ulcera rejiciat. De febre jam antea monui, qvod eadem ſuperveniente non raro ſolvi poſſit, uti apoplexia totalis, ita multo magis partialis, propterea qvod per febriles motus humorum omnium, ſucci etiam in nervis, & qvibuscunqve intimis latibulis moventur, ac in circulum rediguntur, ſi caetera fuerint paria. Motus autem fortiores, & qvales fiunt in febribus acu-

tis, reqviruntur; reliqvi v. in febribus chronicis aut lentis non facile ſufficiunt. Pariter ſi hemiplegiae convulſiones in eadem ſuperveniant parte, aut eam comitentur, videndum, utrum criticae ſint, aut ſymptomaticae; namqve non ſemper ſeqvitur, tremorem & convulſionẽ apoplexiae, vel paralyſi ſupervenientem eſſe bonam, ſed exceſſivam ſaepius humorum acrimoniam morborumq; complicationem potius ſignificat. Alias qvoq; imperfecte ſolvitur non raro, tranſeundo in paralyſin partialem; Mortem vero infallibiliter praedicunt, carus, lethargus, apoplexia, ſudores colliquativi, membrorum tabeſcentia atqve refrigeratio, & ſimilia.

THES. XXV.

Atq; ſic qq. graviſſimi morbi hujus indole, cauſis, differentiis, & ſignis ſatis perſpectis apparet, omnem medendi rationem in eo conſiſtere, ut ſpiritus animalis in nervos influxus qvibuſcunqve etiam modis reſtituatur, influxus ac emanationis hujus cauſae non proximiores ſolum, ſed & remotiores removeantur, concurrentia aut imminentia ſymptomata mitigentur atqve praecaveantur, & demum qvoqve vires & viſcera, cerebrum imprimis & artus, corroborentur; idqve qvibus remediis impetrari poſſit, ac debeat, nunc ex ordine videbimus.

THES. XXVI.

E chirurgico fonte primum ſe ſiſtit Venae ſectio, praecipuum certe ac generoſiſſimum hic qvoqve remedium, ubi ſc. ſanguinis copia, turgeſcentia, eruptio, aut ſtagnatio intra cerebrum, uti ſaepiſſime fit, atqve

qve ex antea allatis cauſis abunde patet, ſubeſſe videtur; ubicunqve igitur haec adfuerint, nec alia contraindicantia obſtiterint, qvocunqve tempore & loco convenienti adhibenda, eaqve pro virium aliarumqve circumſtantiarum ratione ſatis larga, aut pro neceſſitate repetita, utpote qva ſangvis in vaſis & cerebri plexibus turgeſcens, reſtitans, & coagulationem, vel plane corruptionem moliens, ſubito & omnium optime depletur ac ventilatur, eoqve ipſo cerebri nervorumqve ipſorum obſtructio, compreſſio, inflammatio & corruptio, qvae ſingula inter proximiores hemiplegiae cauſas vidimus, praecavetur, aut mitigatur & corrigitur: Qvemadmodum etiam, niſi infallibiles contra venae ſectionis oſores ſufficiunt rationes, feliciſſimi ſucceſſus in apoplexia, ſive totali, ſive partiali obſervati toto die teſtantur, partim qvoqve legi poſſunt apud *Zacut. Luſitan. Prax. Admirand. & Med. Princip. L. 1. & 2. Wepfer. de Apopl. Tulp. L. 1. Obſ. Hildan. C 3. Obſ. Nymman. de Apopl. Bonet. Med. Septentr. P. II L. VII. & alios.* Exinde tamen remedium tam generoſum non promiſcue commendamus, qvin potius cum Romano Hippocrate pronunciamus, venae miſſionem aut liberare, aut occidere aegrum, niſi ſcil. praeſuppoſitis & ſatis cognitis indicantibus iſtis, adhibita fuerit. Conſentimus qvoqve *Henrico ab Heer,* qvi *obſerv. 18.* prudenter monet, qvod noſtrates, qvi pleriqve ingluvie ac commeſſationibus apoplexias fere incurrunt, phlebotomia vix curentur, eamqve propterea dubium in his affectibus remedium vocat, qvo adhibito vix centeſimus evadat.

THES. XXVII.

Venae ſectionis vicem ſcarificatae ſupplere poſſunt cucurbitulae, qvibus aeqve turgeſcens ac abundans ſangvis depletur, ventilatur, & a ſtagnatione corruptioneqve praeſervatur. Si qvoqve a variolis, ſcabie, aliisqve externis, ac intempeſtive occluſis ulceribus hemiplegia ortum ducit, uti antea vidimus, dubium non eſt, qvin evacuatione hac etiam naturae, ut ad corporis ambitum rejiciat impuritates, fores aperiantur. Alias qvoqve ſiccae cucurbitulae, ventoſae dictae, vertici, nuchae, aliisqve applicatae partibus, poros ibidem rarefaciendo ac expandendo, ſangvinis ſeriqve motum exteriora verſus magis derivant, atqve ſic, ne humores ejusmodi limites ſuos tranſeant, & cerebri nervorumqve obruant poros, praecavent. Hinc *Crato Conſil. 36. ſeq. Foreſtus L. 10. obſ. 76. Schenk. L. 1. Obſ. Sennert. L. 1. C. d. Apopl. Henricus ab Heer Obſ. 21. Timaeus L. 1. Caſ. 13. Williſius d. Apopl. p. m. 123.* aliiqve propria edocti experientia ejuscemodi remedium pro ſummo hoc in morbo ſecreto habent: Et illud etiam innuere videbatur Fracaſtorius, cum inter prandendum apoplectico correptus paroxyſmo, indeqve, amiſſa ſtatim loqvela, manum vertici imponeret, ſed ab iis, qvi tum temporis erant praeſentes, non intellectus periit.

THES. XXVIII.

Sed praeſentiorem adhuc opem praeſtant Veſicatoria, ubi qvidem ſeri copia, eaq; cerebrum verſus ruere, aut collecta ibidem percipitur: Etſi enim talia affectam

ctam partem non attingant proxime, neqve immediate laedentem cauſam tollere valeant, ſale tamen ſuo volatili & acri cutis poros penetrant, ſanguinemqve per vaſa cutanea, qvae carotidum ac jugularium propagines maximam partem ſunt, accedentem fundunt, ſicqve idoneam ſeri copiam eliciunt, qvae deinceps adaucta, cutem elevando, veſiculas producit. Sicqve non modo ſeri crebriorem ad partem affectam adventum inhibent, ſed anſam ſimul praebent, ut aut diſcuti, qvod reliqvum ibi haeret, aut etiam ſangvini, ſero depurato, reaffundi poſſit, qvin etiam fibrillas oſcillorum in cutaneis capillaribus ita afficiunt, ut commode illa ſubingredi qveat, de qvo apprime teſtatur urinae ardor a cantharidum applicatione ſaepe ortus. Applicantur autem talismodi commodiſſime nuchae, vel etiam capillis denudatae occipitis regioni. Hisqve rite adhibitis, cauteriis actualibus non opus eſſe judico, niſi forte totalis immineat apoplexia, nec reliqva omnia ſufficere videantur.

THES. XXIX.

Fonticuli eodem qvidem modo cum veſicatoriis, ſed ſegnius operantur, ideoqve praeſervationis potius, qvam curationis gratia phlegmaticis, cachecticis, atqve ſcorbuticis commendantur. Etſi enim, tanqvam ulcera artificialia nutritioni deſtinatam lympham qvoqve evacuent, ſufficit tamen, qvod aeqve morboſam permiſtam, atqve veſicatoria, ſucceſſive imminuant, & ab extravaſatione in loco minus convenienti praeſervent. Ita mitiorem ad minimum cauſam reddunt, moramqve, ut alia qvoqve remedia

dia accerſi qveant, concedunt, id qvod aegris a medicis nimium remotis, aut etiam medicamenta averſantibus, immo hiſce non ſufficientibus, neceſſarium maxime ac proficuum eſſe exiſtimo.

THES. XXX.

Pertinent & huc partium affectarum frictiones & vellicationes, ad humorum motum in illis excitandum, circulumqve ad exteriora promovendum, ſive illa frictio fiat mediantibus aſperioribus calidisqve pannis, ſive urticis, ſpiculis ſuis rigidis cutem profundius vellicantibus. Ligaturas plus noxae, qvam commodi adferre hoc in malo judico, propterea qvod motum circulumqve humorum magis turbant ac intercipiunt, de qvo *vid. Sylvius Prax. L. 1. §. 99. ſeq.* Neqve trepanatione hic erit opus, niſi forte, a capitis contuſione, aut vulneratione ſangvis, pus, aut ipſum cranium ejusqve ramenta cerebrum nervorumqve principia premant ac obſtruant, nulla alia ratione auferenda; ubi autem maxima opus prudentia ac circumſpectione, ne praeter neceſſitatem, aut etiam indicantibus minus certis & dubiis, aut in rebus deſperatis inſtituatur, & ſic remedii, alias ſatis tuti, effectus contemtui exponatur.

THES. XXXI.

Generoſa non minus remedia habentur qvoqve e pharmaceytico fonte, ea tamen rurſus ſecundum cauſarum, aliarumqve circumſtantiarum ductum eligenda: Ita ſi cacochymia phlegmatica, ſeroſa & acida, vel ſalſa in culpa eſt, praeſtant omnino laxantia

atqve purgantia ſive per os, ſive per anum exhibita, eaque pro cauſae gravitate & copia plus minus fortia, atqve per vices repetita, utpote quibus primae viae non ab impuritatibus ſolum liberantur, ſed reliqvis qvoqve humoribus exitus paratur, ne tanto verſus partem affectam impetu ruere queant. Cui fini ſufficiunt praeparata e chialappa, agarico, ſcammonio, rhabarbaro, mechoacanna, elleboro, colocynthide, Gummi guttae, mercurio dulci &c. nec non clyſteres acres. Quae ſingula alias ſatis nota, & in pluribus aliis morbis, imprimis ſoporoſis, uſitata, modo obſervetur hic, ne aegri corpus partibus adhuc ſalutaribus & ſpirituoſis ſimul privetur, quin potius interpoſitis ſemper alterantibus & confortantibus, aut purgantibus ipſis ſociatis conſerventur ac augeantur, id qvod dubio procul non obſervatum fuit, quando, obſervante *Solenandro*, & ex eo *Thonero*, multi uno in latere reſoluti, ſeu paraplectici in principio, fortioribus exhibitis purgantibus, etiam in altero latere paralyſi affecti, tamdemque extincti fuerunt.

THES. XXXII.

Neque in minori uſu vomitoria ſunt, qvando hemiplectici ventriculus, primaeque viae vitioſa ſcatent ſaburra, & malo huic fomitem, aut augmentum ſolum & robur ſuppeditant. Ea enim humores viſcidos prae caeteris, acidos & auſteros efficaciter fundunt, liquant, motibusque ſpasmodicis inventriculo concitatis, non ex eo ſolum, ſed vicinis qvoqve partibus, immo cerebro ipſo excutiunt atque proliciunt, quo nomine excellunt imprimis mercurius

E vitae,

vitae, tartarus emeticus, crocus metallorum, & ſal vitrioli, quod a *Riverio Lib. 1. Prax. C. 2.* qui ter intra biennium virum nobilem apoplecticum ſolo hoc remedio ſe curaſſe affirmat; nec non *Langio Miſcellan. Cur. p. 11. 12. Ettmüller. Prax. C. X. & ſeq.* aliisque magnopere commendatur atque laudatur.

THES. XXXII.

Errhina & Ptarmica, praemiſſis quidem univerſalibus magis adhibenda, quae ſerum pariter in capitis latibulis fundunt, nariumque membranas in ſpasmodicos motus concitando, iſtud exteriora verſus eliciunt, quo ipſo, ne intimius verſus cerebrum ipſum penetrare poſſit, praecavent, aut, ſi ibidem jam collectum, hic tamen exitum quoque invenire queat, efficiunt. Immo quoque ſalivam moventia huc faciunt, utpote qua ſaepius ſua ſponte & critice, lympha nimirum craſſa ac viſcida hac via excreta purgataque, ejuscemodi morbi ſolvuntur, obſervante *Barbett. d. Apopl. p 20. & Decker. Commentar.* Ea autem non ſemper mercurialia ſint neceſſe eſt, niſi forte nimia & maligna humorum viſciditas ac aciditas, a lue venerea, vel ſimili ſubeſſe videatur, cujusmodi exempla habent *Rhodius C. 1. obſ. 34.* & *Bonet. Sepulchret. L. 1. Sect. XV. obſ. XVII.* Eaque tamen non niſi praemiſſis aliis cacochymiam potiorem tollentibus, purgantibus, ſudoriferis atqve alterantibus, & viſceribus adhuc integris adhibenda. Alias etiam, praeter volatilia ſalia interne exhibita, ſufficiunt maſticatoria & apophlegmatiſantia externa, ori ac linguae applicata e. g. Radix imperatoriae, pyrethri, leviſtici, Sem. cardamom., cubebar. Spiritus

ſalis

ſalis ammoniaci, ſerpilli, lavendulae, apoplectici & ſimilia, quorum beneficio multum ſaepe viſcidae materiae per os excernitur, de quo vid. *Deckerus l.c.* Circa quorum tamen uſum pariter obſervandum, ne promiſcue omnibus hemiplecticis, neque, niſi praemiſſis praemittendis, & parcius exhibeatur, ne corpore adhuc nimis impuro, aut humoribus, intra cerebrum rupturam ac exitum molientibus, his ipſis erumpendi ibidem praebeatur occaſio.

THES. XXXIV.

Sed ante omnia etiam allaborandum eſt, ut ſangvinis ac reliquorum humorum vitia, quaecunque etiam ſint, & inter hemiplegiae cauſas reperiantur, remediis alterantibus, & ſpirituoſum imprimis nerveum ſuccum reſtituentibus corrigantur. Ita ſi cacochymia phlegmatica ſeu ſeroſa frigida, uti communiter fieri ſolet, in culpa eſt, prae omnibus aliis ejuscemodi alterantia, quae humorum, imprimis ſucci animalis vigorem motumque priſtinum reddunt, ſimulque obſtructas, compreſſas, aut diſtortas ejus vias quocunque modo expediunt, ac viſcerum omnium tonum corroborant, per univerſum morbi decurſum, a principio ad usque ſolutionem, diligenter ac prudenter continuanda. Quo fine maxime laudanda, & continuo Practicorum uſu comprobata imprimis ſunt omnia volatilia urinoſa, aromatica, vel mixta, & ex his praeparata, externe pariter atque interne adhibenda e. g. Aquae ſpirituoſae, ant-apoplecticae, hungarica, ſerpilli, lavendulae, lilior. convall., formicar.; Anglica, balſamus aglicus dicta, balſam.

 vitae

vitae Schroeder. & Excell. Praeſidis. Spiritus & ſalia volatilia, ⊖*ci, CC. ſ. & ſuccin. eboris, bezoard. B. ♁, lumbricorum, ſal volatile oleoſum Sylvii, Flor. *ci; Eſſentiae & Extracta, caſtorei, ſuccini, ambrae, cephalica D. Mich. Olea & balſama rutae, anthos, majoranae, lavendulae, caſtorei volat., ſuccin., macis, NM.; Species diambrae, diamoſch. diaxyloal. aromatic. Tragaeae ex maſtiche, thure, cubebis, cardamom, NM., Mace, & ſimilibus.

THES. XXXV.

Qvod ſi vero intemperies & cacochymia ſcorbutica, acida, vel ſalſa magis eſſe videtur, his ipſis quoque ſelecta & uſitata alia antiſcorbutica, imprimis lignorum decocta ac infuſa, Radicis chinae, poeoniae, helenii, cariophyllat., ireos florentinae, polypodii quern. Herbae Thee, chamaedrios, chamepyth., cochleariae, ſalviae, rorismarin. ſerpilli, meliſſae &c. nec non praeparata e cinnabari, ſuccino, ebore, coralliis, pulvere cephalico Mich. Marchion. abſorbent. & cachect. Excell. D. Praeſidis & ſimilia. Pariter ſi cecebri commotio, aut vulneratio, inflammatio, ſuccique nutritii in toto corpore defectus, aliaque mala anſam huic morbo dederint, ſingulis quoque iſtis debita & ſelecta remedia rite apponere noverit prudens ac peritus Medicus.

THES. XXXVI.

Sudorifera & Diuretica jam inter alterantia habentur, & quoniam viſcidos ac acidos corrigunt humores,

mores, ſubſiſtentes in motum cient, & ſuperfluos diſcutiunt, ideoque, ſuadentibus indicantibus, omnino per vices interponenda ſudatio aut diuriſis, quocunque natura inclinare videbitur, modo caveatur, ne ſero jam deficiente, aut ſeceſſum moliente inſtituatur; talis enim ſudor, teſte non ſolum Coo, ſed quotidiana quoque experientia in ejusmodi morbis eſt lethalis: Tutior quidem eſt diuriſis, qua non raro paralyſin ſolutam expertus loquitur *Hippocrates Coac. l. 4. Sect. 2. Aphor. 35.*

THES. XXXVII.

De topicis vero adhuc monendum, quod, niſi penetrantiſſima fuerint, particulasque prorſus ſolutas obtinuerint, parum, vel nihil in inſultibus apoplecticis efficiant. Hinc etiam certum eſt, quod ſpiritus & liquores urinoſi volatiles efficere non valent, neque balſama, multo minus unguenta & emplaſtra id effectura eſſe, niſi ſimul emolliendi ac humectandi intentio ſit, quo nomine omnino non olea ſtillatilia ſolum, piperis, caryophyllorum, macis, juniperi, rutae, anthos, polychreſt. & balſamum nervin. Exc. D. Praeſidis, ſuccini, therebinthinae &c. ſed etiam infuſa, ruthæ, caſtorei, coſti, nardi, lumbricorum, unguentum martiat. nervin. & ſimilia exuſu hic eſſe judico; neque metuendum, quod cutis poros obſtruant, atque diaphoriſin impediant, modo volatilibus rite temperentur & miſceantur. Id tamen adhuc maxime obſervandum, prout etiam olim *Galenus L. IV. Loc. Affect. C. 5.* monuit, ne topica iſta tam partibus reſolutis, quam medullae ſpinalis regioni, tamquam nervo-

rum principio adhibeantur, ut ſpirituum influxum e fonte ipſo ac origine eo facilius promovere queant.

THES. XXXVIII.

Inter externa iſta praeterea commendari maxime merentur fomenta atque balnea e nervinis & paregoricis, e.g. Rad. jreos flor. Poeon. valerian. Herb. majoran. origan. rutae, ſalviae, rorismarin. chamoem. rom. item ſpeciebus pro balneo paralytico *Mynſichti* & *Stockeri* non inelegantibus &c. parata. Ea enim vel ob ſolum actualem calorem & evaporationes blandas intimius & citius penetrant, poros laxant, humores in iis digerunt, & in liberiorem motum redigunt; Mediantibus quibus fomentis, cum ſacculis in vino coctis & occipiti raſo applicatis, Excell. Dn. Praeſidem in viro nobili, ultra anni dimidium apoplectico, & a Medicis jam derelicto, mira praeſtitiſſe, eidemque integram ſanitatem reſtituiſſe vidi. Ex ejusmodi confortantibus & reſolventibus etiam fieri poſſunt & debent balnea artificialia, praemiſſis quidem praemittendis, & corpore prius ſatis purgato, exhibita, quae eo praeſentius & efficacius totum corpus fovent, atque ubivis humorum motum & tranſpirationem liberiorem reddunt, non obſtante, quod illi nobili ap. *Hildanum L.5. obſ.13.* ob indecentem uſum res male ceſſerit. In talismodi balneis, quibus praeterea animalia varia, nempe canes, hirundines, formicas &c. injecerunt, celeberrimum Medicum Italum *Burrhum*, & famoſum illum Chirurgum Craneburgenſem, *de Fay* dictum, in curandis paralyticis & apoplecticis incredi-

credibiles ſucceſſus habuiſſe, refert *Dolaeus Encyclopaed. Practic. L.1. C.XI.* quibus etiam experientiam ac aſſenſum ſuum addit *D. Schulzius in Ephemerid. Germ. A.III.*

THES. IXL.

Eundem quoque effectum ſaepius praeſtant balnea naturalia, ſeu Thermae, quae non invictos ſolum aliis medicamentis morbos, ſed etiam contrarios, uti loquitur *Henricus ab Heer*, non raro curant atque ſolvunt. In rem noſtram recens exemplum refert *Bonet. Med. Septentr. P. II. L. VII. Sect. XVIII.* de Dn. Girardo des Bergeries, annos ſexaginta ſex nato, qui natura ſurdus ac mutus in hemiplegiam incidit anno 1683. adeo gravem, ut ſtipitis inſtar jaceret: conſanguinei, qui curationis compendium quaerebant, ad Thermas Aquenſes, Camberiaco, Sabaudiae metropoli proximas, ablegarunt. Rhedae imponitur aeger, & adſtat vir robuſtus qui nutantem retineret, ſed poſt XV. dierum in thermis moram ſanitatem integram acqviſivit, ut utroque pede & brachio prorſus valeret. Cujusmodi exempla in.referunt *Charleton. de ſcorbuto* in thermis apud Bathonienſes, in agro Sommerſettenſi, & *Dolaeus* a Citeſio apud Pictavienſes obſervata. Quamvis tamen etiam in his cautelis opus ſit, ne, ut antea monui, promiſcue omnibus, ſed ſuppoſitis certis indicantibus, nec praeſentibus aliis contra indicantibus, empyrice, uti ſaepe fieri ſolet, commendentur, de qvo legi meretur *Williſius de Paralyſ. & Apoplexia.*

THES.

THES. XL.

Poſſem nunc quoque aliarum adhuc cauſarum, a quibus hemiplegia non raro producitur, diverſorumque ſymptomatum rationem & curam habere, ſed quoniam haec Medico cuivis, rerum morborumqve perito, aliunde conſtare poſſunt & debent, mihique brevem jam eſſe placet, ideoque operi huic colophonem imponam, unum vel alterum adjungens verbum de victus vitaeque ratione. Ea autem rurſus ratione diverſorum ſubjectorum, cauſarum, aliarumque circumſtantiarum non aequalem omnibus, ſed diverſam maxime commendandam eſſe per ſe patet, & quoniam noſtrates ex ingluvie & commeſſationibus potiſſimum apoplexias incurrere ſupra notatum eſt, ideoque, ut ab his ante omnia ſibi maxime caveant aegri, monendi imprimis ſunt. Pariter vitanda ipſis ſunt alimenta craſſa, cruda, viſcida, flatutenta, acida, muria, vel fumo condita, aer nebuloſus, frigidus, ſomnus nimius & diurnus, animi pathemata graviora, & omnia quaecunque malo huic anſam quocunque modo praebere antea inter cauſas notata ſunt.

S. D. G.